

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 28. helmikuuta 2024
(OR. en)

6835/24

SOC 121
EMPL 66
EDUC 52
ECOFIN 226

ILMOITUS

Lähettiläjä:	Puheenjohtajavaltio
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpano eurooppalaisen ohjausjakson ja tulevan sosiaalisen toimintaohjelman puitteissa – Periaatekeskustelu

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena puheenjohtajavaltion valmisteluasiakirja asiakohdassa mainitusta aiheesta TSTK-neuvostossa 11. maaliskuuta 2024 käytävää periaatekeskustelua varten.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpano eurooppalaisen ohjausjakson ja tulevan sosiaalisen toimintaohjelman puitteissa

Periaatekeskustelu

Eurooppalainen ohjausjakso 2024

Neuvoston päätelmät vuotuisesta kestävästä kasvun selvityksestä 2024¹ ja yhteisestä työllisyysraportista², jotka neuvoston on määrä hyväksyä, ovat yleisesti ottaen viestiltään myönteiset. Vaikka taloudellinen toimeliaisuus hidastui vuonna 2023, EU:n työllisyysaste oli ennätyskellisen korkea ja työttömyys laski kaikkien aikojen alimmalle tasolle huolimatta jäsenvaltioiden välisistä ja sisäisistä eroista. Vuonna 2022 huippunsa saavuttanut inflaatio on laskussa.

Työmarkkinoiden historiallisen vahvaan suorituskyyyn liittyy jatkuva työvoimapula. Se luo talouskasvun ja kilpailukyvyn pullonkauloja ja heikentää sosiaalista integraatiota ja oikeudenmukaisuutta, jotka olivat äskettäin pidetyn Val Duchessen huippukokouksen tärkeimpiä aiheita³. Kaikki ryhmät eivät myöskään hyödy tasavertaisesti vahvoista työmarkkinoista, vaan niiden täydelle työmarkkinoille integroitumiselle voi edelleen olla rakenteellisia esteitä. Näihin ryhmiin kuuluu 8 miljoonaa nuorta, jotka eivät ole työelämässä eivätkä osallistu koulutukseen. Tällaiset tiedot korostavat tarvetta panna vahvistettu nuorisotakuu tehokkaasti täytäntöön⁴. Lisäksi palkankorotukset ovat jääneet korkeaa inflaatioastetta heikommiksi ja johtaneet ostovoiman heikkenemiseen, millä on ollut suhteeton vaikutus pieni- ja keskituloisiin kotitalouksiin.

¹ Asiak. 6791/24.

² Asiak. 6073/24.

³ Val Duchessen työmarkkinaosapuolten huippukokous – Kolmikantajulistus Euroopan työmarkkinaosapuolten aktiivisesta vuoropuhelusta.

⁴ Neuvoston asiakirja ”Työllisyyskomitean arviointi nuorisotakuun täytäntöönpanosta – keskeiset viestit”, asiak. 6831/24 ja neuvoston suositus EUVL C 372, 4.11.2020, s. 1.

Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien osuus on pysynyt EU:ssa yleisesti ottaen vakaana. Tämä johtuu eri kriisien aikana toteutetuista määrätietoisista politiikkatoimista ja sosiaalisen suojelun järjestelmien tehokkuudesta, vaikka niiden riittävyyteen ja kestävyysliittyykin haasteita. Lisää merkittäviä toimia tarvitaan kuitenkin köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vähentämiseksi konkreettisesti ja tavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Työllisyyden kasvu vaikuttaa myönteisesti köyhyyden vähentämiseen, mutta hyödyt jakautuvat epätasaisesti. Energiaköyhyys ja asuntojen kohtuuhintaisuus ovat jatkuvia haasteita. Joka kymmenes EU:n kansalainen asuu kotitaloudessa, jossa asumiskustannusten osuus käytettävissä olevista tuloista on yli 40 prosenttia. Korkeiden energian hintojen ja elinkustannuskriisin vuoksi arviolta 9,3 prosenttia eurooppalaisista ei pystynyt pitämään kotiaan riittävän lämpimänä vuonna 2022 verrattuna 6,9 prosenttiin vuonna 2021.

Pitäen silmällä EU-tasoa laajempaa perspektiiviä tämänvuotisessa yhteisessä työllisyysraportissa on tehty sosiaalisen lähentymisen kehyksen periaatteiden⁵ mukaisesti tarkempi maakohtainen analyysi mahdollisista riskeistä, jotka voivat haitata ylöspäin suuntautuvaa sosiaalista lähentymistä. Analyysissä todetaan, että jäsenvaltiot, joilla oli suhteellisesti heikommat kokonaistulokset työllisyyden ja työttömyyden saralla vuonna 2021, ovat vuonna 2022 parantaneet tuloksiaan enemmän, mikä viittaa lähentymiseen näillä osa-alueilla. Viimeaikaisesta myönteisestä kehityksestä huolimatta ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuu mahdollisia osaamiseen liittyviä riskejä, jotka voivat aiheuttaa työllistettävyyteen liittyviä haasteita ja lisätä eriarvoisuutta, ellei politiikkatoimia lisätä merkittävästi. Sosiaaliset tulokset pysyivät vuonna 2022 lukuisista kriiseistä huolimatta yleisesti ottaen vakaina, mutta niitä olisi silti seurattava tarkasti, kun otetaan huomioon korkeat elinkustannukset ja tietyt kriittiset tilanteet sosiaalisen suojelun ja varhaiskasvatuksen kaltaisilla aloilla.

Komissio aikoo tehdä toisen vaiheen analyysin näistä mahdollisista riskeistä tiettyjen jäsenvaltioiden osalta. Työllisyyskomitealla ja sosiaalisen suojelun komitealla on vuoden 2024 ohjausjakson lopussa tilaisuus tarkastella sosiaalisen lähentymisen kehyksen periaatteiden perusteella ylöspäin tapahtuvan sosiaalisen lähentymisen analyysin vaikutuksia muun muassa komiteoiden toimintaan. Ne ilmoittavat tuloksista neuvostolle.

⁵ Jotka sisältyvät työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean keskeisiin viesteihin, asiak. 9481/23.

Strateginen ohjelma

Kun tarkastellaan vuoden 2024 ohjausjakson jälkeistä aikaa ja otetaan huomioon myös Namurissa 11. ja 12. tammikuuta pidetyssä työllisyys- ja sosiaaliministerien epävirallisessa kokouksessa käydyt keskustelut, työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea toimittivat puheenjohtajavaltio Belgian pyynnöstä lausunnon, joka koski Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariin liittyviä unionin tulevia poliittisia painopisteitä⁶. Puheenjohtajavaltio Belgia aikoo esittää tämän lausunnon La Hulpeissa 15.–16. huhtikuuta pidettävässä pilaria käsittelevässä korkean tason konferenssissa.

Ministerien tavoin komiteat korostavat lausunnossa pilarin keskeistä roolia vuodesta 2017 lähtien ja toteavat, että sen periaatteiden konkreettisen täytäntöönpanon olisi jatkossakin oltava unionin ja jäsenvaltioiden ensisijainen tavoite. Näiden periaatteiden perusteella voidaan nimittäin edelleen ymmärtää taloudellisia ja yhteiskunnallisia megatrendejä, muotoilla niihin liittyviä toimintapolitiikkoja, edistää ylöspäin tapahtuvaa sosiaalista lähentymistä unionissa ja tukea vuoden 2030 EU:n ja kansallisten tavoitteiden saavuttamista. Komiteat määrittävät myös tärkeimmät haasteet, joita aiheutuu nopean digitalisaation, ilmastonmuutoksen ja väestörakenteen kehityksen megatrendeistä.

Lausunnossa tunnustetaan viimeaikaisten lainsäädäntö- ja muiden aloitteiden täytäntöönpanon ja seurannan merkitys, mutta siinä myös korostetaan tarvetta toimia eri politiikkatasoilla (myös työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun kautta) tietyillä aloilla, jotta voidaan vastata kaikkiin EU:n jäsenvaltioihin vaikuttaviin sitkeisiin haasteisiin, jotka edellyttävät yhteisiä ratkaisuja.

Yksi selkeistä painopistealoista on osaamispolitiikka, joka on keskeinen osa meneillään olevaa Euroopan osaamisen teemavuotta. Sillä on keskeinen rooli sekä osaamisvajeen ja työvoimapulan muodostamien että riittämättömän työmarkkinoille osallistumisen lyhyen aikavälin esteiden poistamisessa. Osaamispolitiikka on ratkaisevan tärkeä myös toteutettaessa oikeudenmukaista siirtymää kohti vihreää ja digitaalista taloutta. Tässä yhteydessä ensimmäisen pilarin periaatteesta, johon sisältyy oikeus koulutukseen (kuten Val Duchessen kolmikantajulistuksessa korostetaan), voitaisiin tehdä toimivampi.

⁶ Asiak. 7005/24.

Sisämarkkinoiden näkökulmasta ja ottaen huomioon myös 21.–22. maaliskuuta 2024 kokoontuvalle Eurooppa-neuvostolle esitettävä selvitys sisämarkkinoiden tulevaisuudesta, lisähuomiota on kiinnitettävä työntekijöiden oikeuksien ylläpitämiseen, työolojen parantamiseen, oikeudenmukaisen liikkuvuuden edistämiseen ja sosiaalisten näkökohtien vahvistamiseen julkisia hankintoja koskevissa säännöissä osana sisämarkkinoiden perustan muodostavia tasapuolisia toimintaedellytyksiä.

Voisi myös olla hyödyllistä jatkaa pohdintaa siitä, kuinka pilarilla voidaan edelleen tukea jäsenvaltioita mahdollisissa tulevaisuudessa kriiseissä ja sen varmistamisessa, että tarvittava siirtyminen nettonollatalouteen tapahtuu oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti⁷. SURE-välineestä saadut myönteiset kokemukset voivat tältä osin herättää pohdintoja sellaisen välineen vakiinnuttamisen lisäarvosta, jolla tuetaan jäsenvaltioita työajan lyhentämisjärjestelyjen tai vastaavien toimien toteuttamisessa tarkoituksena suojella työntekijöitä ja itsenäisiä ammatinharjoittajia siirtymäaikoina. Tämän ei kuitenkaan pidä rajoittaa SURE-välineen rahoitustavasta käytävää keskustelua.

Ohjausjärjestelmä

Talouden ohjausjärjestelmän uudelleentarkastelusta saavutettiin 10. helmikuuta alustava yhteisymmärrys. Uudelleentarkastelun tarkoituksena on varmistaa vakaa ja kestävä julkinen talous samalla kun edistetään kestävää ja osallistavaa kasvua kaikissa jäsenmaissa uudistusten ja investointien avulla.

Uuden kehyksen keskiössä ovat uudet keskipitkän aikavälin finanssi- ja rakennepoliittiset suunnitelmat. Jäsenvaltiot laativat ja esittävät suunnitelmat, joissa vahvistetaan niiden julkisen talouden tavoitteet, ensisijaiset uudistukset ja investoinnit sekä toimet, joilla puututaan mahdolliseen makrotalouden epätasapainoon julkisen talouden sopeutuskauden aikana. Sopeutuskaudella tarkoitetaan ajanjaksoa, jonka kuluessa jäsenvaltion velkataso ohjataan kestäväälle lasku-uralle julkisen talouden sopeutusten, uudistusten ja investointien yhdistelmän avulla.

⁷ Ks. myös Euroopan ympäristökeskus, Euroopan ilmastoriskien arviointi.

Jäsenvaltiot, jotka sitoutuvat toteuttamaan uudistuksia ja investointeja, hyötyvät asteittaisemmasta sopeutuskaudesta, jota pidennetään neljästä enintään seitsemään vuoteen. Näissä toimissa on otettava huomioon tietyt kriteerit erityisesti vastaamalla jäsenvaltioille eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä annettuihin maakohtaisiin suosituksiin tai keskittymällä EU:n erityisten poliittisten painopisteiden saavuttamiseen. Näitä ovat työllisyyden suuntaviivoihin (SEUT 148 artikla) perustuvat suositukset ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteet. Uudistusten ja investointien toteuttamista seurattaessa komissio ottaa huomioon edistymisen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden ja sen yleistavoitteiden saavuttamisessa sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun ja sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuvien riskien tunnistamista koskevan kehysen⁸ avulla. Yhtä tärkeää on, että kukin uudistus ja investointi on riittävän yksityiskohtainen, etupainotteinen ja aikasidonnainen ja riittävän hyvin todennettavissa. Tämä edellyttää tilastollisten valmiuksien ja vaikutusten arviointimenetelmien parantamista, jotta ne täyttävät uudet vaatimukset.

Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean yhteisessä lausunnossa tulevasta sosiaalisesta toimintaohjelmasta korostetaan eurooppalaisen ohjausjakson roolia pilarin periaatteiden täytäntöönpanossa, ja se perustuu aiempaan lausuntoon sosiaalisten investointien lisäarvosta ja TSTK-neuvoston roolista eurooppalaisen ohjausjakson hallinnoinnissa⁹. Kyseisessä lausunnossa todettiin, että ”TSTK-neuvoston olisi säilytettävä koordinointi- ja seurantaroolinsa kaikissa työmarkkinoihin, osaamiseen ja sosiaalipolitiikkaan liittyvissä asioissa, myös kaikkien eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvien asiakirjojen sisällön osalta, asiaa koskevien perussopimusten määräysten mukaisesti”. Siinä korostettiin myös ohjausjakson monenvälisen luonteen säilyttämisen merkitystä. Näin ollen voisi olla tarpeen pohtia keinoja saavuttaa nämä tavoitteet uudessa kehyksessä. Lisäksi lausunnossa kehoitetaan johdonmukaisesti laatimaan yhteiset suuntaviivat menetelmistä, joiden mukaisesti seurataan ja arvioidaan sosiaalisten investointien ja uudistusten taloudellista tuottoa, sekä strategia hallinnollisten tietojen saatavuuden ja käytön parantamiseksi ja yhteisiä toimia sosiaalisten indikaattoreiden oikea-aikaisuuden parantamiseksi.

⁸ Asiaa selitetään johdanto-osan 7 kappaleessa, josta ilmenee, että kyseessä on sosiaalisen lähentymisen kehys.

⁹ Asiak. 15418/23.

Edellä esitetty huomioon ottaen ministereitä pyydetään käymään periaatekeskustelu erityisesti seuraavien kysymysten pohjalta:

- 1. Miten EU voi sosiaali- ja työllisyyspolitiikan alalla parhaiten torjua ylöspäin tapahtuvaa sosiaalista lähentymistä uhkaavia lyhyen aikavälin riskejä ja samalla tukea unionin kilpailukykyä?*
- 2. Mitkä ovat tulevan strategisen ohjelman keskeiset prioriteetit, erityisesti työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä koskevien yleistavoitteiden saavuttamiseksi, ja mikä rooli tässä yhteydessä voisi olla muilla aloitteilla, joilla edistetään elinikäistä oppimista, työntekijöiden yhtäläisiä oikeuksia ja työmarkkinasiirtymien aikana annettavaa tukea?*
- 3. Huomista keskustelua silmällä pitäen, miten sosiaali- ja työllisyysministerit voisivat hyötyä tiiviimmästä yhteistyöstä valtiovarainministerien kanssa? Millä politiikanaloilla tästä olisi hyötyä ja miksi?*
